

СВЕТОСЛАВ КОЛЕВ
РЕЙМЪНД ЧАНДЛЪР, ФИЛИП
МАРЛОУ И РОМАНЪТ
„СБОГОМ, МОЯ КРАСАВИЦЕ“

chitanka.info

Родина на модерния криминален жанр са Съединените американски щати, негов баща е Едгар Алън По, а рождената му дата е 1841 г., когато в априлската книжка на списанието „Греъм’с Магазин“ се появил разказът „Убийствата на улица Морг“. Едгар По пръв насочил вниманието си не към престъплението като самоцел, а към разкриването на извършителя. Близко един век по-късно пак в Съединените щати се ражда „твърдата школа“ в криминалния жанр, която го възобновява и връща към действителността, след като е стигнал до задънената улица на изкуствените загадки. Живот му вдъхват двама талантиливи писатели: Дашиел Хамит и Реймънд Чандлър.

Реймънд Чандлър е роден на 23 юли 1888 г. в Чикаго. Родителите на майка му произхождали от Уотърфорд в Ирландия, имали десет деца и били квакери. Привържениците на тази протестантска секта били фанатици и се женили помежду си, затова майката се омъжила за един квакер от щата Пенсилвания. Ала напук на верското единомислие съпрузите не се разбирали, та през 1896 г. се развели. Майката заминала със сина си за Англия, където го настанила в колежа Дълич. През 1905 г. Реймънд завършил неговия класически отдел и заминал за Франция и Германия, за да разшири образованието си. Когато се прибрал в Англия, работил около половин година в Адмиралтейството, известно време учителствувал, на края опитал силите си като журналист. В една автобиографична бележка Чандлър пояснява:

„Исках да стана адвокат, но нямах достатъчно пари. Затова се насочих към онзи неопределен вид периферна журналистика, която се нарича «свободна». В училище не блестях с литературно дарование. Първото си стихотворение съчиних на 19 години една неделя в банята и го отпечатах в «Чамбър’с Джърнъл».“

Четири години, от 1908 до 1912 г., Чандлър сътрудничи редовно на „Уестминстър Газет“ и „Академи“. Материалите от този период издаде през 1973 г. Матю Дж. Бруколи под заглавието „Ранната проза и поезия на Реймънд Чандлър“.

Понеже в Англия не му провървяло, момъкът заминал за Съединените щати, но в родината се чувствувал като чужденец с английското си произношение и английските си маниери. Първоначално работил в една фирма в Сент Луис, след това се прехвърлил на тихоокеанското крайбрежие, завършил шестседмичен вечерен курс по счетоводство и бил назначен като счетоводител в една английска банка в Сан Франциско.

Когато избухнала Първата световна война, той, силно привързан към Англия, заминал за Канада и постъпил като доброволец в полка „Гордън Хайландърс“. Пратен на фронта във Франция, Чандлър се проявил с храбростта си и бил удостоен с два медала. По-късно бил изтеглен в Кралските въздушни сили и бил обучен за пилот, но междуременно войната свършила.

През 1919 г. се прибрал в Съединените щати и в продължение на 13 години водил напрегнатия живот на американски бизнесмен, като успял да стане член на управителния съвет на пет петролни компании. Голямата стопанска криза обаче разтърсила и петролната промишленост. През 1932 г. Чандлър се озовал на улицата с почти празни джобове. За да се прехранва, посегнал наново към перото, което не бил пипвал от 1912 г. Сега не обърнал поглед към поезията, а към криминалния жанр. По-късно ще заяви шеговито: „Нямах талант за белетристиката, трябваше да уча занаята така, както се изучава всичко друго. Затова ми се стори, че ще бъде по-лесно да почна със списанията с дебела евтина хартия, които се бяха посветили на този жанр.“

Първият му криминален разказ „Изнудвачите не стрелят“ бил поместен в списанието „Блек Маск“ (Черната маска) през 1933 г., когато Чандлър бил навършил 45 години. Той написал още 22 разказа, които не му донесли особена известност. Чак през 1939 г., когато 51-годишният писател издал първия си криминален роман „Големият сън“, славата го споходила.

Чандлър не бил плодовит автор. За двадесет години създал още само шест романа, а именно: „Сбогом, моя красавице“ (1940), „Високият прозорец“ (1942), преведен на български през 1976 г., „Жената в езерото“ (1943), „Сестричката“ (1949), „Дългата раздяла“ (1953), отличен през 1954 г. с наградата „Едгар По“ на Дружеството на американските криминални писатели, и „Насрещна игра“ (1958).

Започнал осмия си роман „Загадката на Пудъл Спрингс“, ала смъртта го преварила. На 26 март 1959 г. Чандлър починал в една болница в Ла Хоя, предградие на Сан Диего, където се преселил през 1946 г., защото намирал Лос Анжелос за прекалено шумен. Когато умрял, бил вече знаменит. Романите му се издавали в милионни тиражи и били преведени в 18 страни.

Освен изброените 7 романа Чандлър написал теоретичното есе „Простото изкуство на убийството“, което било отпечатано в декемврийската книжка на списанието „Атлантик Монтли“ и станало класическо за теорията на жанра. Преиздал и част от разказите си в сборниците „Петима убийци“ (1944), съдържащ 5 разказа, „Червен вятър“ (1946), съдържащ 4 разказа, „Простото изкуство на убийството“ (1950), съдържащ едноименното есе и 12 разказа. Чандлър нарочно изоставил 8 от най-хубавите си разкази, защото — както сам се изразявал — ги „канибализирал“, тоест ги преработил в романи. Те бяха издадени през 1964 г. от Филип Дъръм под заглавието „Убиецът в дъжда“. През 1962 г. американските литераторки Дороти Гардинър и Катрин Сорли Уокър публикуваха сборника „Говори Реймънд Чандлър“ с избрани писма, афоризми, откъси от недовършени белетристични произведения.

Въпреки сравнително скромния обем на творчеството си, Чандлър е едно от най-ярките имена в световната криминална литература, а неговият основен герой Филип Марлоу е един от най-съвършените образи в криминалния жанр.

Писателят създава своя герой бавно. Той се появява още в първия му разказ „Изнудваните не стрелят“ и постепенно се избистря. Той се нарича последователно Далмъс, Кармади, Малори, Молвърн или разказва в първо лице, без да съобщава името си. За пръв път получава името Филип Марлоу в романа „Големият сън“, сега вече се е приближил напълно до „идеалния частен детектив“, както го е характеризирал Чандлър в знаменитото си есе „Простото изкуство на убийството“:

„Той е героят, той е всичко. Той трябва да бъде пълноценен човек и обикновен човек, и все пак необикновен човек... Той трябва да бъде най-добрият

човек на този свят и достатъчно добър за кой да е друг свят. Той е относително беден, иначе изобщо не би бил детектив. Той не приема нечестни пари от никого, ала и никога не отминава една обида, без да се разплати достойно. Той е самотен и гордостта му се изразява в желанието да му се доверите, иначе ще съжалявате, че изобщо сте го срещнали.“

Външно Филип Марлоу е на около 40 години, висок е шест фута, съответно 183 сантиметра, има сиви очи, тънък нос, „каменна челюст“.

Той живее в скромна ергенска квартира самотно, но не аскетично. Харесва се на жените и не се отказва от любовни приключения. В сравнение със своите колеги, герои от романите на други автори, пие далече по-малко и ги превъзхожда с една типично Чандлърова отлика: не само е образован, понеже е посещавал колеж, но е и начетен. Познава Шекспир и Данте, английските поети Робърт Браунинг и Т. С. Елиът, чуждоезичните Флобер, Кафка, Киркегор, цитира ги, говори испански, с наслада слуша, най-вече по радиото, симфонична музика, включително и произведенията на Хачатурян, възхищава се от класическото изкуство и се отнася отрицателно към атоналната музика и абстрактната живопис. За да се отморява, сам играе шах с голяма находчивост в ходовете. Превъзходен боксьор и стрелец, рядко прибегва до мускулите си и още по-рядко до оръжието си. Разчита преди всичко на интуицията и прозорливостта си, които му позволяват да отгатва истинските престъпници. Често влиза в стълкновение с полицията, част от която е продажна и подпомага гангстерите или изпълнява сляпо заповедите на богатите бизнесмени. Филип Марлоу е често преследван, бит, хвърлян в затвора, дори упойван с наркотици, за да бъде отстранен от пътя на продажните полицаи.

Кантората на детектива е жалко обзаведена, сам той се счита за беден и не ламти за богатство. В романа „Дългата раздяла“ се запознава с милионерската дъщеря Линда Ленокс и в недовършения роман „Загадката на Пудъл Спринг“ се оженва за нея, но отказва да живее на неин гръб, а предпочита да продължи детективската си дейност, заявявайки:

„Аз съм беден мъж, женен за богаташка. Не зная как да се държа. Сигурен съм само в едно: неприветлива или приветлива, кантората ми е мястото, където станах онова, което съм. Там искам да остана и за в бъдеще. Друг път за мене няма!“

Филип Марлоу има благородната душа на рицар, винаги е готов да поеме защитата на несправедливо обвинените, без да се страхува от отмъщението на силните и богатите. Често работи съвсем безвъзмездно, но никога не отстъпва пред нечестността и подлостта.

Филип Марлоу е и централната фигура в романа „Сбогом, моя красавице“. За да го напише, Чандлър „канибализирал“ разказите „Човекът, който обичаше кучетата“ (1936), „Опитайте момичето“ и „Колекцията от жадеит на мандарина“ (1937). Основният замисъл се намира в разказа „Опитайте момичето“, отпечатан в януарската книжка от 1937 г. на списанието „Блек Маск“. Главни действащи лица са детективът Кармади, от чието име се води разказът, и излезлият от затвора след осем години Стийв Скала, когото Чандлър описва така:

„Той не беше просто голям. Беше великан. Изглеждаше висок седем фута (213 см) и носеше най-крепящите дрехи, които някога съм виждал на гърба на един истински мъжага.“

Престъпникът е тръгнал да търси бившата си приятелка, танцьорката Бюла.

В романа Кармади се е превърнал във Филип Марлоу, престъпникът Скала в Муус Малой, танцьорката Бюла във Велма.

Реймънд Чандлър е считал този роман за своето най-съвършено произведение. Американските специалисти на криминалния жанр Жак Барзъм и Уендъл Хертиг Тейлър в своя „Каталог на криминалната литература“ го окачествяват като „образец на контролирана сложна интрига“. Романът е един от бисерите на жанра и през 1944 г. бе заснет

от режисьора Едуард Дмитрик на филм под заглавието „Убий моята любима!“. Ролята на Филип Марлоу бе поверена на Дик Паул, който си спечели световна известност с нея. Дружеството на американските криминални писатели провъзгласи филма за най-хубавия криминален филм на годината и го отличи с наградата „Едгар По“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.